

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԸ

Դ.

ԳԵՐՄԱՆԻԱ՝ հոգևորքի մէջ է. ներարկումները, արհեստական շինարարականները, յուսարի չէ թէ կրնան զեռ երկար ապրեցնել զայն: Աշխարհի մեծագոյն բժշկները՝ Անգլիան, Ֆրանսան, Իտալիան, Ամերիկան անձամբ այցելեցին զայն, մատերնին դրին անօր բազմաբարկի վրայ, քննեցին, արտաքինական խորագրերն փնտրեցին: Դեղագիրը գրեցին, գլխուն վրայ հսկեցին, և սակայն յուսահատ՝ բազմին ձգեցին:

Անգլիա՝ ինքն ալ իր ցուրտ ինկաւ, Իտալիա՝ շուրթերը, Ամերիկա՝ անձրեւեցաւ, Ֆրանսա միշտ հաշուող՝ կռւտ. «Մենք պիտի օգնենք Գերմանիայի, իր սննդական քաղաքացիական համար, բայց ոչ այն չափով որ ցուցնի մեր բոլոր ունեցածը: Մենք չենք անգիտեմար համապայմանութեան օգուտները, բայց պէտք է պաշտպանենք Ֆրանսայի անկողինը:

Եւ այն է միակ «յուսատու խօսքը, որ Մ. Լաֆալ արտասանեց վերջերս Ֆրանսա. Երանք. Ժողովրդին մէջ: Իսկ Մ. Ֆրանքլէն Գոլյոն պնդեց թէ պէտք է զգուշանալ Գերմանիայէն կամեցողութեան և Ֆրանսա-Անգլիա-Ամերիկեան համապայմանութեան մը կնքել՝ ստիպելու համար Գերմանիան որ վճարէ իր պարտքը:

Եւ այս պարտապահանջութիւնը այն օրին՝ երբ Գերմանիա մօտ կրնայ միլիոն անգրաններու մեծ բանակ մը ունի և քաղաքներու լեզուները կը պահէ: Գոցէ Գերմանական այս անարկու ուժին անկարելիով է որ Մ. Լաֆալ, Մ. Գրիւնշտէյն Բարիլ այցելութեան սովոր անոր յիշեցուցած է թէ ձեր Գերմանիայի մէջ կայսերապաշտ ցայցերը վերջ գտնեն, խնդիրները իմենք կը կարգադրուին: Բայց թէ Մ. Գրիւնշտէյն կարող էր այդ բանին՝ կ'երթնէր թէ մինչ այդ խորհուած էր այդ մասին:

Բայց, մինչ մէկ կողմէն ֆրանսական պարտապահանջութիւնը կը ձգէ Գերմանիայի կայսերապաշտ ունին, միւս կողմէն ընկերակցական-ազգայնականներու պիտի չի թելու, ուստի օրէն կը չ'ընենք ծաւալող պոլիտիկական անպահանջ կը լինէ. — Միւսի կ'իշխող զայն չ'ախշխելու պարտականութիւնը: Մեր հասարակութիւնը 700,000 անգլաններ և 15 միլիոն համակիրներ ունի. ոչ մէկ տարակուսում որ ի մօտայ մենք պիտի ստանանք անգլա-բուլղարական զինք: Տրամագիր անգլա-բուլղարական պարտքերը՝ բայց ոչ քաղաքականները:

Գերման արգայնական թերթերն ալ կըսեն. — այլևս ոչ մէկ բան պէտք է սպասել Ֆրանսայէն, պէտք է ձեռք քաշել անկէ քաղաքացիականութենէ: Եթէ Ֆրանսա ճնշուած բանեցնել ուզէ, մենք զստահ ենք թէ Գերման նոր սերունդը ինքզինքը արժանի ցոյց պիտի տայ ընդդ. պատերազմի միջոցին Հոնոնգը վրայ պայքարող քաղաքի սերունդին:

Միւս կողմէ, Գերման կառավարութիւնը հրատարակեց շիթերականներու դաւադրական ծրագիրը մերկայանող կարգ մը փաստաթուղթեր, որոնք մասնաւորապէս մը ի վեր ձեռք անցուած էին: Այդ ծրագրին հեղինակները, որոնք մեծ մասամբ հին կայսերական բանակի սպաներ են, կը նախատեսեն իրենց կուսակիցներէն կազմուած զինուորական զիկտաուորա, բոլոր ինքնաշարժական կեցողութիւններու գրաւում, պարտաւորել աշխատութիւն, անհատական ինչքերու գրաւում, ներքին մարտերի մը և բացարձակ դատարաններ: Գերման կառավարութեան այս փաստաթուղթերու հրատարակումը կը նկատուի հիթլերականներու դէմ առնուելիք բուն գործողութեան մէկ նախաքննը:

Եւ սակայն շիթեր կը գործէ: Ան կը պատասխանէ այցելութիւն մը տալ Հոնոնգը գլխի գլխի տեսակցելու համար Վաշինգթոնի հետ: Իր աջ բաշտիկ՝ Տօքթ. Ռոզէմպերկ, որ բրոնխիտի մասնաւոր պատուիրակու-թեան մը գլուխը անցած կը չ'ընի Բարիլ, Լոնտոն և Հոնոնգ, «Մաթէն» լրատարարած է թէ Ռոնալտ Ռոզմպերկի անգլիական մը կը կատարէ: Բայց «Մաթէն» չ'հաւատար և կըսէ թէ Հոնոնգ մէջ մեծ ընդունելութիւններ պիտի ըլլան շիթերի ներկայացուցիչին: Լոնտոնի թերթերն ալ կըսեն թէ Տօքթ. Ռոզմպերկ նամակ մը բերած է Մ. Գլուխին և կ'ուզէ տեսակցութիւն մը ունենալ քաղաքական ընթանակներու հետ:

Ֆրանսա. քաղաքական միտքը և մասնաւոր մամուլը չափազանց մտահոգուած է շիթերականներու այս նոր խլրտումէն. անոնք այն կարծիք ունին թէ շիթեր ի մօտայ պիտի փորձեն երկրին ղեկը ձեռք առնել, և առ այդ՝ այդմէն կ'ուզէ պատասխանել Սառլապի հանրային կարծիքը:

«Ռեզիլ» ալ վիպանքի մէջ Ալէն Կիլէ «Շիթեր կամ Մոսկովա» խոսքերը տակ կը գրէ. — Շիթերի հակառակ կողմին վրայ կը ցոյցի Կոմունիզմը, ուստի 5 միլիոն մարդկանց, որոնք կը յուսան 10 միլիոն դառնալ մէկ տարւան մէջ: Այն ատեն անոնք պիտի գործեն... Մենք գործ պիտի ունենանք իրապաշտ մարդկանց հետ, որոնք այնքան վտանգաւոր են, որքան իրենց իրապաշտութիւնը:

Գերման հանրապետականներու օրկան «Մասկուտեր Տէօլլանտ» թերթն ալ կ'ըսէ. — «Եթէ շիթեր իշխանութեան գլուխը անցնի, անկասկած որ ստիպուած պիտի ըլլայ իր գրեթէ մէջ լուր խառնելու: Ինքզինքը «Գերմանիայի ազատութեան ասոյան» համարող ստիպուած պիտի ըլլայ կրել «Վերսալի շիթերները»: Իր ամբողջ գործը պիտի ըլլայ երկրէն ներս կոտորել ձախերու ազդեցութիւնը: Պիտի արգիլէ նախընտրու անկախատ ամէն կողմի քաղաքական կարծիք, ցոյց, ևն: Եւ այդ բոլորէն դուրս պիտի գայ այն, որ շիթերի հաղթանակներէն մեծ մաս մը անցնին Կոմունիստներու բանակը:

Ան՝ Գերմանիայի քաղաքական կացութիւնը մնացած երկու սու-բերու մէջ. շիթեր կամ Մոսկովա. Երկու անմատչելի ծայրայնութիւններ, որոնք հաւասարապէս կը խրամառեն միասնա-Գերման «Գրական» մերձեցումը՝ հակառակ կողմերու բուռն ցանկութեան և անխնայ ջանքերով: Ֆրանսա կուգէ օգնել Գերմանիայի, կուգէ փրկել զայն՝ փրկած ըլլա-լու համար իր շահերը: Բայց ինչ հաւանքով, երբ կայսերապաշտ ցոյցերը չ'ըլլան, ոչոր վտանգը կը ծաւալի, և Գրիւնշտէյն կառավարութիւնը կ'անհրկի կացութեան առաջ:

Գերմանիայի կացութիւնը յուսահատական է:

“ՃԱՐՊԻԿ ԳՈՂԸ”...

Ես համոզուած եմ որ իմ աւանդները, որպէս խտրութեան ժողովուրդներու դարաւոր փորձառութիւններու, ճշմարտութիւններու կարեւոր բաժնի մը ունին իրենց մէջ:

«Ճարպիկ գողը տանէր կախիլ կուտայ» կըսէ առածը: Որքան ճիշդ է ասիկա: Փնտրեմք ձեր անհատական կեանքին մէջ, ձեր շրջապատի հանրային կեանքին մէջ դէպքեր, երեւոյթներ, որոնք այդ փորձածած, ստուգուած իրողութիւնը անգամ մը ևս պիտի ի յայտ բերեն:

Կարգաւոր Մ. Վրացեանի Հայրենիք ամսագրի մէջ հրատարակած յօդուածը, Արփիար Արփիարեան վերնագրուած, «Ներքին կեանք» գրութեան համար՝ պատուակին տակ, անգամ մըն ալ համոզուեցայ թէ մեր մէջ ալ չեն պակսիր «Ճարպիկ Գողեր» որոնք տանտէր յանցաւոր հանելու գաղտնիքները ունին:

Չեմ մտադրած Արփիար Արփիարեանի պաշտպանողական ընկալողութիւնը: Երբեք անհրաժեշտութիւնը չ'ունի, գոտեմարտելու համար վրացի փէլիքանի մը հետ, և մասնաւոր այդ պաշտպանողական անկողնէ: Արփիար Արփիարեանի կեանքը, հանրային գործիչ, ու Հայ Դիմի ծառայող չ'ունի թաքուն ծախքեր, ծառօթ է հանրութեան, և Վրացեան ի զօր էր ձեռք, ու շիջողի մը փութեղանակութեամբ ցնի մը ևս նետել մեր մեծագոյն մտաւորականներէն մէկուն հասցէին:

Անոնք որ արդէն չ'են կըրած բացատրել իր ատենին զաշխակու-թեան կողմէ ի գործ դրուած անի-մաստ մահափորձը, հիմակ ալ պիտի տարուին հարց տալու թէ ինչն է որ մղած է Վրացեանը, Արփիարի մահուանէն զինքէ քարոզող դար վերջը ելլել և զայն սկսել, մասնիչ օրակին:

Ինչ բան է որ կը մղէ Վրացեանը, ի զին իսկ ներքին անհա-մաճայութիւններ մէջտեղ դնելու, Արփիարի հարց մը ստեղծել, խառնըղակի:

Գիտենք որ բարձր քաղաքա-կանութեան մէջ պետական մարդիկ երբեք ոչինչէն հարցեր կը ըստեղծեն կամ հանրութեան խառնա-վառութիւն յառաջանելու, և կամ անոր ուղղութիւնը քաղաք կեդ-րաւորութիւնը համար:

Մեր մարտական կուսակցու-թիւնը որ ունի մեծ պետութեանէ ետ չի մնար ոչ մէկ կէտի մէջ, ապա-հովարար ունի իր խորախորհուրդ գաղտնիքները, Վրացեանի ձեռքով մէջտեղ դնելու համար Արփիարեան հարց մը:

Չի փնտրենք, չի պրպտենք զայն, մեղի տրուած չէ անոնց հաս-տել ըլլալ, առանց ծանր վտանգ-ներու:

Պետական գաղտնիքներու հետ խաղաղները իրենց կեանքովը կը քաշեն, իսկ մեր կեանքը մեղի հա-մար ասկաւիտ շաւտ արժէք ունի:

Բայց պիտի ներժ ինծի Պ. Վրացեան, որ թելադրուելով իր մէջ նը-ւերաւորութեան հարց մը տոմ իրեն և այդ առիթով Հայ հանրութեան: Ընկալէս առած են, քամի ցա-նաղը փութորիկ կը հնչէ: Արփիարեանը հնչեց իր ցանած քամի պը-տուղները... Կ'ենգրափակէ Վրացեան:

Ես ինչ մը վերը ըսի իմ հոր-ծիքս առածներու մասին. հոս ալ, նոյնը կրկնելու տեսլարը կը համարեմ:

Պահ մը, հաճոյք պատճառելու համար մեր երբեմնի նախարարին, պիտի ընդունի որ Արփիարեան հըն-ձեց իր ցանած քամիին պտուղները... կեանքին զնովը:

Ըսէք տկարութեամբ, ըսէք վատութեամբ, վերջապէս ինչ ձեռքով որ կուգէք, Արփիարեան բան-տին մէջ բերան տուած է ընկերներ, անհաւոր ոճիւր, որ երբեք ի գործ դրուած չ'ըլլալ ուրիշներու կողմէ. և այս դէպքէն տանելու թաքն-վերջը գնդակը կեանքին վերջ կու-տայ:

Ասոր կ'ըսեն «Գալի»,... Պառ-ղը փութորիկ:

Հիմակ, արդէն հարց մը կը ներ-կայանայ իմ մտքիս. Եթէ 2-3 ազ-գայնիկներ բերան տուած ըլլալուն համար... փութորիկ արժանի կ'ըլլայ մէկը, արեւմտ ինչ բանի արժանի պէտք է ըլլայ այն, որ ոչ մի-այն 2-3 հոգի կը վտանգէ, հապա-հադարաւորեալ մահաւան պատ-ճառ կ'ըլլայ, չեն շրջաններ՝ աւե-րակ կը դարձնէ, խաղաղ ազգաբե-րանքներէն թաքնի ճամբուն վը-րայ կը նետէ, Հայը՝ Հայուն դէմ կը հանէ, Թուրքը օգնութեան կը կան-չէ, ու երբայր՝ երբոր դէմ կը գրգռ-ւէ...:

Ասոր ինչ պտուղ-պատիւ պէտք է որոշել:

«Գալի» ցանաղը փութորիկ կը հնչէ՝ բնաբանով ամէն մարդ կրնար բան մը գրել, Վրացեանէն զատ: Դաւադարձական կ'ուի օտեղծողը կ'արժանեցող մէկը գտնէ խեղացու-թիւնը ունենալու էր չի խօսելու, անիթ չի տալու համար որ քրքրենք ինչ վերջեր: Վրացեան, մէկն է անոնցմէ, որոնք շահը կը պահանջէ լուի, ծայն չի հանել, մտքուիլ չ'ա-նալ:

Որովհետեւ, վերջապէս ինքն ալ գիտէ որ, «Գալի» ցանաղը փութորիկ կը հնչէ... ու կ'ամ կ'անալ:

Ինչի անհրաժեշտ զարթոնումի մը պահուն, Պ. Վրացեան իր վը-ճիւն է որ կուտայ:

Ինչ անհաւոր խոստովանու-թիւն:

«Լիբ.»-ի ԸՆԹ.

II. ՊԱՏ. ՏԵՎԵՐԱՆԻ ԳՈՐԾԸ ԻՆՉ ԿՐԱՆ ԲՈՂԱՏԵՐԸ

Խմբագրութիւնս «Պատ. Հայրենիքի «Ազգայնական» եւ մասնաւոր «Կրօնասիրական» գոլծին շուրջ աւելի լայն և օրոշ լուսաբանութիւն-ներ առնելու համար մասնաւոր անհանգիստներ մը անցնաւ հոգա-տել մէթը նախէ Խալիլ Նափահի հետ, որը ըսաւ.

— Հոյը, որ ես ծախքի ազ-գայն հանձնարարութեան տեղաւորման համար, հակահակ շատ մը գնորդ-ներու աւելի բարձր գին առաջար-կած ըլլալուն, առիւ շատ աժան գնով մը, որովհետեւ գործին մէջ տեսայ ազգայնականութեան օգնելու պար-տականութիւն մը: Ինչ 1000 քա-նակուսի կանգուն հողը որ առած եմ ձերիցս, միմիայն Հայ Լուսա-ւորական եկեղեցի-դպրոցի մը չի-նալթեան համար է:

«Կարծեմ անցնալ հիշաւորի օրի էր, պատուիր ջովմ Եկաւ. բանէ մը տեղեկութիւն չ'ունի, ինչ պատահեց թէ հողը շատ փոքր կու-գայ հանձնարարութեան տեղաւորման համար. և թէ Ամիր-կայէն ալ դրամ չեն զրկեր՝ տիրող տնտեսական տագնապին պատճա-ռով: Որով անհրաժեշտ պիտի ըլլայ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՉԻՆՈ-ՃԱՐՈՆ ՎԷՃԻՆ ԱՌԹԻ

Խոզաղութեան բարեկամները մը-տահազդ հարցերէն մէկն ալ ի միջի տալից Չին-Ճարոն վէճն է Մանու-րիայ մէջ:

Արդարեւ զաշխարհ զարգացող այնքան տագնապներուն մէջ, մեր թեմական ընտրութեանց և համա-րոշակական ձեռնարկներուն հետ, ամենէն օտար այն է մասնաւոր իր անհանգիստ կեանքներով:

Այս առթիւ շատ լուրջ գտնու-թիւն մըն ալ կ'անցնեն Ազգերու Դաշնակցութիւնը և Գլխաւոր մեր համարաշխատները: Արեւմտա-ղ պիտի կրնայ խօսելու պատճա-րաւ ծայրագոյն արեւելի մէջ, թէ ոչ իր անկողնէն սուր են մի-այն տկարներուն կանգէլ:

Չին-Ճարոն վէճին մէջ զիս դա-ղեցնող կէտերը առանց չեն օտար: Մարդկային միջոցներու շտեմ-տանի մը վրայ կը յարձակին միջին-ներու քանի մը տանտեղ միջոց: Ո՞վ պիտի յաղթանակէ, «theat is the question» առնուաղ ինծի համար:

Խոզաղական մտանգներու ընդ-օրս և Դաշնակ ազգներէն ընդ-պատասխանը օրոշ է. — Ճարոնը:

Բայց իմ ոչ իշխարական կար-ծիքս օրէն է: Ես կ'ըսեմ ու կը պնդեմ որ Չինաստան պիտի յաղթէ, եթէ օտար պատերազմի յայտարա-րութենէն առաջ ընդունի և գոր-ծադրէ հետեւեղ չորս պայմանները:

1) Չինական ուժեղ կառավարու-թիւն մը կ'ազմել Դաշնակցական EX նախարարներէ:

2) Չինական բանակները գնել Դաշնակցական խորապետներու, հայ-գուկներու և գէնեթներու հրամա-տարութեան տակ:

3) Չինական դրոշմի վրայ գրել՝ «Դաշնակցական»:

4) «Թուստեր» փոխադրել Նա-նի կամ Դաշնակ և հրատարակել Չինական տարածքով:

Այն ատեն պիտի տեսնէք, որ Չինական արդարեւ զանգուածները պիտի տարածուին մարտունակ, հայ-րենաւեր օգրով մը և ձառնարկները խաղաղական օվկիանոսի մէջ թափե-լը քանի մը օրուան խնդիր մտայն պիտի ըլլայ:

Այս կարգադրութեան օգուտը եր-կուսեց մեծ պիտի ըլլայ:

ա) Չինաստան պիտի ազատա-րուի:

բ) Իսկ հայ Ժողովուրդն ալ ազա-տած ըլլալով իր նախկին նախարար երեսփոխան, խմբագրութեան, հայու-գէնեթաւ մը և փրկիչներէն խաղաղու-թեան երեսը պիտի տեսնէ և քիչ մը շուրջ պիտի տեսնէ:

Չին-Ճարոն վէճի հարգումին հա-մար այս միջոցը Մ. Գրիւնշտէյն ու-շագրութեան կը յանձնար Le Liban խոզաղականով:

ՃԿՈԹ

Եկեղեցիի մը շինութիւնը. անտի կը խնդրենք որ նամակով մը մեզ տրտնեց յայտ եկեղեցիի մը շինու-թեան համար ձեր նախընտրած հողը ալ կ'ըրգ գործածուի:

Ես համոզուեցայ, և արդի-տե նպատակ պարզ բարեփոխ-թիւն էր, հաւանեցայ այդպիսի նա-մակ մը տալու իրեն: Բայց վերջէն իմացայ թէ պատուիրակ մը մէկ գը-րութենէն յետոյ է որ եկած էր զիս մօլորներու: Կը ցուրտ եկեղե-ցականի մը այս կերպ արարքին համար: Ամէն կարելի պիտի ընեմ

ԵԳԻՊՏԱՆԱՅ ՔՐՈՆԻԿ

Շիրվանգաթի «Նամուս»ը Գանիլի բեմին վրայ — Նորմալի
Պատրիարք Ամեն. Տ. Թորգոմ Սրբազանի հրաժեշտի հաղորդ-
ները — Թեյախաններ ի պատիւ Նորին Ամենապա-
տիւրեան — Մեկնում Սիմի գանակալին:

Այս տարի թատերական եղա-
նակի բացումը կատարուեցաւ Ս. Դ.
Հնչ. «Արծիւ» թատերախումբի բե-
մադրած «Նամուս» թատերախաղով:
Երկար տառնէ՛ ի վեր Գանիլի թա-
տերաւեր հասարակութիւնը զրկուած
էր հայկական կեանքէ առեւտու-
գեղարուեստական կառուցումը ու-
նեցող բեմերու հանդիսատես ը-
լալու հաճոյքէն: Այս աշխատու պա-
կասը լրացուց «Արծիւ» թատերա-
խումբը, Նոյ. 25-ի կիրակի երեկոյ-
նան տամը 5-ին, ներկայացնելով
հայ տաղանդաւոր վիպասան և թա-
տերադեր Ա. Շիրվանգաթի «Նա-
մուս» տոմարը:

Ժամը 5-էն առաջ արդէն հեռո-
քներ հոծ բազմութիւն մը լեցու-
ցած էր Ռամադան թատրոնը: Տերող
տեսակէն աննախընթաց տաղան-
ալը նկատու առեւտու անվարան զեր-
նանք ըսել թէ, այդքան խառն
բաղմունքի մը նշան է թէ՛ Ս. Դ.
Հնչ. «Արծիւ» թատերախումբը ինք-
նին թատերադեր հասարակութիւնը
առնին շնորհ մատուցելու է: «Արծիւ»
խումբը այս գաղութին մէջ 15 տա-
րինեւ ընթացիկ Գանիլի բեմին
ծառայած է անշահախնդիր նուիր-
ութեամբ մը և թէ այս վերջինը բա-
ղում տարիներ վայելած է անոր բե-
մադրութիւնները:

«Նամուս»ը, «Արծիւ» խումբի
երկար դադարէ վերջը վերելուամբ
պատկող տղանշան աշխատութեանց
պատուը եղաւ:

«Արծիւ» խումբը իր այս աննա-
խընթաց յաջողութիւնը կը պարտի
խումբին վարչի Պ. Գեորգի Թեղլի-
պաշտանին, զերուսոյ Պ. Կարապետ
կարապետանին և բեմավար Պ. Վա-
հան Հապէշտանին: Իսկ զերկարատե-
րներուն մէջ աչքի կը զարնէին Սր.
Արաքսի վարդապետ՝ Սուսան, Սր.
Թամարի՛ Ս. Բամբար, Տիկ. Զարուհի
Մարկոսի՛ Ս. Բամբար և Սուսանի
(զոյգ դերով): Տիկ. Սաթիւնիկ Պալա-
տան՝ Գրեշմալ, Պ. Պ. Գ. Թեղլի-
պաշտանի Բարսիւղար, Գ. Կեօրիկան
Հայրապետ, Գ. Կարապետան՝ Սէյ-
րան, Վ. Թաշեան՝ Ռուստոմ, Ս.
Թամարան՝ Զուսան, Ս. Միքայէլեան
Մարկոսեան, Ա. Կեօրիկան՝ Սերգեյ
բեգ, Ն. Միքայէլեան՝ Սափորայր,
Ա. Կարապետան՝ Համբարձում(ժամայ)
Ջ. Տիգրանեան՝ Աղաբեկի դերով,
բոլորն ալ անխտիր լաւ էին:

Խաղին կեդրոնական անձը Պ.
Գ. Թեղլիպաշտան, Կարապետանի
Թաշեան, Միքայէլեան, Կեօրիկան
և Սր. Արաքսի և Թամարի խիստ
յաջող էին: Իսկ Տիկ. Մարկոսիկին
կուսի պահուս սուրբու մէջ ինքզին
քը նետելը խիստ տպւորել էր:

Հարսանեկան տոնարանին հայ-
կական պարերը հայկական տարազով
երկվեցան մը աղիկներու կողմէ
թատերախաղին ամենէն ինքնատիւ
և միայնգամայն տպւորել մասն
էր:

Այս բիւտով Հնչակեան «Արծիւ»
թատերախումբը բարձրացաւ իրնա-
կին փայլուն պատուանդանին վրայ:
Կը շնորհաւորենք «Արծիւ» խումբը
և յաջողութիւն և յարատեւութիւն
կը մաղթենք:

Ս. Նուստուգեմի Սրբոյ Յակոբ-
եանց վանքի արժանաւոր դահա-
կալ Ամեն. Թորգոմ Սրբազանը Ա-
ղեքանդրիոյ և Գանիլի զոյգ ե-
կեղեցիներուն մէջ իր վերջին պա-
տարադր մատուցանելով իր հրաժեշ-
տի քարոզը խօսեցաւ:

Հակառակ հակաթորոգման հո-
սոնքին բոլորաբարիներուն, Ամեն.
Տ. Թորգոմ Պատրիարքին վերջին
պատարադր և հրաժեշտի քարոզին
հանդիսատես և ունկնդիր եղան հա-

մար իմ խորթ հորին զրոյս անպա-
ման կանգնել լուսաւորեցան եկե-
ղեցին: Այս բանին վերջնական կար-
գադրութեան համար ուղղակի պիտի
տեսակցիմ հայոց կաթողիկոսին
հետ:

Անտ ներքին մարդը հանգի-
նեաւ արտաքին ուշադրելին: Դա-
տեւ և քրոնիկ կը թաղուէր ընթեր-
ցողներուն:

զարաւոր մարդիկ: Սրբազանը իր լա-
ւագոյն և պերճաւոր քարոզներէն
մին տուաւ անցեալ կիրակի և յա-
ւարտ պատարադր Ս. Հուսաւորի
եկեղեցւոյ առաջնորդարանի դահլի-
ճին մէջ ալ ընդունելութիւն կա-
տարուեցաւ:

Նոյն օրը երեկոյնան ժամը 5-ին,
Թաշեան և Պատրիարքի պատրիարք-
ները այցելութիւն տուին Նորին Ա-
մենապատուութեան: Եւ 22-նոյ. կի-
րակի երեկոյնան ժամը 6-ին քաղա-
քին ամենաշքեղ հիւրանոցին Գոն-
թիանթալ Սափոյ օթելին մէջ, Աղ. Վա-
րդուհիան քաղաքական ժողովին
կողմէ պատուով թէյսեղան մը կազ-
մակերպուած էր, ուր ներկայ էին
Աղ. Իշխանեանց բոլոր մար-
մարները և Երկրպագալ գաղութին
ընտրանին: Աւելի քան 300 հրա-
ւիրեալներ ներկայ էին: Սոյն թե-
յասեղանին մատուցը 20 ե. գ. էր,
այնպէս որ տարէն անդին մարդիկ
ժողովուած չէին:

Հակառակ ասոր սակայն բազ-
մաթիւ ազգայիններ հարկադրուեցան
հա դառնալ տեղի աղաւաղարու-
թեան պատճառաւ:

Ճիշտ ժամը 6,15-ին Նորին Ամ-
ենապատուութեան մատուցը ծափա-
հարութիւններով ողջունուեցաւ:

Պատուոյ սաղաթին վրայ, Ամեն.
Պատրիարքին ալ կողմէ՝ հայ կաթո-
լիկ հասարակութեան հովիւ Արե-
միազեան «Իրաւապաշտ» լսիկ ծա-
խը՝ հրաւիրակ պատուիրակութեան
պատ Գոն. Ժ. Սարգս Սպիւղ. Դա-
ղապետը նստած էին և Պատուի-
րակութեան միւս, առաջնորդը Դա-
րապետը՝ Կարոյ և Նարայր վար-
դապետները և քաջաւուրդա-
պատ փոքրագոյն Գոն. Տ. Ժամբար
Ս. Վ. Նոյն ազգայն ալ և ծախ կող-
մէրը առջ զբաւած էր լրացող տու-
նուստով Դարբին քառանկյոց
դասը:

Եստեան Աղ. Վարդուհիան Դա-
ղապետ ժողովի զբաւոր ուղերձ
մը կարգաւոր ծափ. Արամ Տէմբը-
նաւ (Կոստ. Դաղապ. Ժողովի),
Թորգոմ Սրբազանի հոս անդուած
18 տարինեւ պատմականը ըրաւ
հայերն տղերքով իսկ քաղաքակա-
ւոր Աստուածատու Մեթր Տիգրան Ա-
սատուր՝ Ս. Հոր գրական կեանքի
և գործունէութեան պատմութիւնը
ընելով զայն նմանցուց ֆրանսացի
եկեղեցական թաղ Մարիանին:

Հետզհետէ խօսք առին ժոռ 16
ուրիշ խօսողներ, յանուն իրենց
ներկայացուցած մարմիններուն և
գովքը ըրին է. Ամենապատուութեան
18ամեայ գործունէութեան:

Միայն, յանուն թեմականի ար-
տայայտող Պ. Եօթեն Բարադեանի
խօսքերը անկեղծութեան գործը
ունէին և «Արեւիկ» խմբագրապետ
Պ. Օննիկ Մահապետի արտայա-
տութիւնները կարգ մը թելադրու-
թիւններ կը պարունակէին: Ինքնա-
տիպ էին Նուստուգեմի վարդապետի
տնօրէն Պ. Գարեգին Տիւրքեանի
և Վեր. Հայկ իմանդամուրի խօսած-
ները, միւս բոլոր խօսողները աւելի
պակաս իրարու նման և քիչէն եղած
խօսքեր էին:

(Հար.) ՄԱՍԱԿՈՐԴԻ

ՆԱՄԱԿ ՆՈՐ ՄԱՍԱԿՈՐԴԻ

«Մեր Ուղիները մէջ կը կարգաւոր-
«Գործիք մասին բան մը չես զը-
րած: Յուսով եմ թէ գործողը ը-
բաղւած եւ: Փրանսայի համար շատ
գործադրութիւն կը պատմուի: Ե.
Կեղեցիկ մասին հարց տաւ ինչ
Սիւրբիս, այս տեղ եկեղեցի կայ, ու-
զով կերթայ չաւորը չերթար: Հոգ
շատ տեղադրներ գործ են թէ մեր
տաւածը գինին է, աս աշխարհ է.
ամէն տեսակն ալ կըլայ: Դու խըղ-
ճիդ նայիր:

Մեր երկիրը օր ըստ օրէ կ'աւել-
նայ (կը զարգանայ) շինարարութիւ-
նով և արդիւնաբերութեամբ: Նոր
Մայրիկ մէջ ամէն տեղ (տունե-
ցու և փողոցներու մէջ) երկրորդ
կը զաւել: Տեղւոյն զօրեւր երկր-

ՀԱՅԵՐԸ ԵՒ ՍԱՀՄԱՆԸ

«Ճիւմուրիլէր» կը գրէ. —

«Գիտենք թէ, մեր հարաւային
սահմանին՝ Սուրիոյ մասին վրայ ին-
չեր կը պատահին: Շատ մասնաճե-
զութիւն եւ քիչ կամ շատ անա-
պահովութիւն: Իրարու խառնուած
այս երկու յոռի գործերը անտարա-
կոյս պէտք է օր լուծուած մը զըտ-
նեն:

«Սահմանագիւղի վրայ պատա-
հած այս կարգի դէպքեր արգիւր-
համար, այդ սահմանին երկու կող-
մերը գտնուած կառավարութիւննե-
րու բարեացակամութիւնը պէտք է
օրովընտեւ սահմանագիւղի դէպ-
քերը եթէ մէկ կամ միւս կողմէ չը-
քաշալերուին իսկ, այդ դէպքերը
նուազեցնելու և վերջապէս արգիւ-
րու համար երկու կողմերն ալ միեւ-
նոյն բարեացակամ օգին և ջանադը-
րութիւնը պէտք է ցոյց տան. օրով-
հետեւ անհանգստութիւն պատճառող
վիճակէ մը օչ մէկ կողմ չի կրնար
օգտուիլ: Մինչև հիմայ, սահմանա-
գիւղի դէպքերու առթիւ զրաջի
կառավարութիւնն ալ բարեացակա-
մութիւնը չտեսնեց: Ընդհանրապէս
չըկրնինք ազատիլ այն երկրագոր-
ծիւնէն, որ մասնաճեզութիւնը եւ
անապահովութիւնը, պարզապէս
պաշտօնական ձեռքերէ քաշալերու-
թիւն կը գտնեն: Չինք վարանքը
սեւեռ օր Թրանսայի կողմէ Սուրիոյ
հիւսիսային մեր սահմանագիւղի-
նեւ երկայնութեան վրայ հայ գաղ-
թականները զետեղելու համար եղած
ջանքը անհասկնալի մնալու դատա-
պարտուած պատմական իրողու-
թիւններէ մէկն է: Հիմայ ալ կը ԼԵ-
սենք որ Միջագետքի և Սուրիոյ ճա-
կատագիրը թագաւորի մը անձին վը-
րայ միացնելու համար ձեռք տա-
կէ եղած ջանքերու զրգապատճառին
վրայ խորհելու հարկին մէջ կը զըտ-
նուինք:

«Կը տեսնուի որ չեն բաւած տա-
կանք, մեծ ազգերու կողմէ փոքր
ազգերը իրենց քաղաքական նպա-
տակներուն գործիք ընելով՝ առաջ
բերուած հուրի և արեան հեղեղները:

«Նախ խորհե՛ք որ ինչ կրնայ
յառաջ գալ հայ գաղթականները մեր
սահմաններուն վրայ մեր քիւն տակ
զետեղելէն: Չինք ուղեր միջամու-
րել յերկրներու գործերուն, բայց
չենք կրնար ալ չտեսնել և կամ տես-
նելով չխօսիլ այն գործերու մասին
որոնք ուշ կամ կատարու մեղի պիտի
չանագործեն: Կարենք է բարեօրո-
կան նպատիկ իրաւքիւն մեղեղ
հայ գաղթականները թրջական սահ-
մանագիւղի երկայնութեամբ գե-
տեղելու համար եղած փորձը: Ար-
դէն բարեկամական չէ՞նք այս ըն-
թացքը գոնէ քիչ մը մարդկային
կողմ ունենար. ոչ, ան ալ չկայ,
օրովընտեւ Հայերը մեղի դէմ շա-
րունակ անհանգստութեան տարեր
ըլլաւ: համար մեր սահմանագիւղ-
ներուն վրայ գին կը մեամակէ
անոնց կեանքին մէջ Եւրոպայի
Եւրոպայի խառնուած անհանգստութեան պիտի
մնան անոնք որ այդ անհանգստութեան

լով կը մեծնան, կը շատնան, նոր
նոր շէնքեր կը կառուցեն: Ժողով-
ներ և հասեր պահելու համար նոր
շէնք մը կը կառուցեն: Բաներները
գործէն կը բերենք: Դործ շատ կայ
իսկ աշխատող ձեռք քիչ: Լսեցի որ
Թրանսային գաղթականները պիտի
գան: Այս տարի հազարէ քանակու-
թեամբ գաղթականներ եկան մեր
նորագոյն Միւսթիւն: Ընդունելու
համար տեղեր կը պատրաստուին: Խ.
Միւսթիւնը մի քանի տարին յետոյ
առաջ կ'անցնի: Եւրոպային: Մեր
պարկեշտուն համար շուտով ամե-
կապուն և զարթոյ կ'ունենանք տեղ-
ւոյ մէջ... Այստեղ քաղաքիկէն-
ներէն քեզի դիմելու մտադիր եմ,
բայց ցաւակալն այն է որ փոստը չի
ընդունիր, եթէ ոչ ամէն պիտոյքե-
րէն (միւսթիւն) տունը լինէ և
կրնայի զրկել: Յակոբիկը բաւական
մածցաւ: Ա. Գոնթին (օթոմարի) վա-
ր ինչեր: Միւս երկու երեսներն
ալ տունն են:

Բարեկեցով՝
Տ. և Տ. ԲԵՐԵՆԵՆԻՅԱՆ
Յուր Մարտի 25 Հոգեւ. 1932

ՄԱՍՈՒԼԻ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Խանգործու Նկատումով՝ կարգ մը
մարդիկ աննշե իրր գործիք ծառայե-
ցին:

Բայց եթէ խորհուի որ ասոնց-
մէ ինչպե՞ս բարեօրոշմաները կը-
նան ծագիլ, ասկէ ոչ միայն մենք,
այլ ուրիշներն ալ պէտք է վախճան:
Երբ մեր գոյութեան կ'սպառնան,
չենք կրնար վախճալ միջազգային
բարեօրոշմաներէ: Ինչո՞ւ համար հայ
գաղթականները մեր հարաւային
սահմանին վրայ մեր քիւն տակ կը
խոթեն: Ինչո՞ւ չեն հաշտուի որ
մեր սրճիկը դաւած մէկ օրը, այդ
մարդիկ քիւ ու ցան ու թշուառ վի-
ճակի պիտի ենթարկուին: Շատ լաւ
կը հասկցուի որ այս պարագային
բարեօրոշմանը շարժիլը բացա-
յայտ օճիկ մըն է: Ահաւասիկ քանի
որ ասոնքն է, կ'ըսենք: Այս ոմիրը
ոչ թէ մեմ, ուրիշներն են որ կը
գործեն:

ԱՆԳԼԻԱ ՔՐԱՆՍԱՅԻ ԴԵՍ

«Թի Բըրլ» կը գրէ. — «Շա-
բաթ մը առաջ Դիւրմանի պահան-
ջած էր որ Սուրիոյ ծրագիրը վերա-
քննուի միջազգային վճարմանց զը-
րամատու զողմէ: Ասոր շատա-
ուրէն էր իր պարտքերը վճարելու
անկարողութիւնը և յառաջիկայ Յու-
նիսին վերանախը մարտիկութեամբ
նորագործութիւնը:

Ինչպէս Դիւրմանի մամն ազգ ան-
խաւաքելի կը նկատէր Դիւրմանի
այս ընթացքը: Սետոյ ամեն ազգ
համոզուած էր, որ Դիւրմանի
փոխարէնը ուշ կամ կատարու պիտի
զեղջուի, բայց մասնաւորապէս Թը-
րանսա ասիական շէր ընդունելը, օրով-
հետեւ մասնաւորապէս Թրանսա կ'ե-
րեւաթ էր Դիւրմանի և Գիւրմանի
հետ ուրիշ ազգերը Եւրոպայի քա-
ղաքները որոշում տուած է: Մ. Լափալ
խօսքով մը կը բացատրէ Թրանսայի
հողեքանութիւնը: «Եթէ երբ պարտքը
վճարուի անկարող եղող երկրը Թը-
րանսա ըլլար, արդեօք լ'ենէ միւս
կողմի զգացումները ինչ աստիճանի
մէջ կ'ըլլային»:

Բայց Մ. Լափալ այս խօսքերը
անկարեւոր են, օրովընտեւ Թրանսա
ալ իր պարտքերուն հաւատարմ
գտնուողներուն մէջ չի գտնուիր:
Սուրիայի համար Մ. Լափալ կը մոռ-
նայ որ Լիւնոնի մէջ Թրանսայի ալ
փոխառութիւն մը եղած է, և յե-
տոյ Թրանսային ֆրանքին իր իս-
կական արժէքին մէջ հրեգեղանի
զին գրուելէ յետոյ, այդ փոխառու-
ութեան մասնակցող ամեն անգլիա-
ցի 100-ին 80 վնաս հասցուցած էր:

Թրանսա համաւաւոր դարձած է
պարտք տալէ աւելի դաժմ գանձե-
լով: Պահի որ Մ. Լափալ կը փա-
փաքի որ բայ խօսին, ուրիշ կու-
զենք անոր ինչեցեւ, որ Թրանսա
Անգլիայի զինուորները ճակատ, այ-
սինքն Թրանսան ազատելու համար
պատերազմի տառաջ երկարուող
փոխարէնը Անգլիան գանձած է,
յետոյ Թրանսա, անգլիական զին-
ւորներուն Թրանսան պաշտպանելու
համար գրաւած խրամներուն համար
Անգլիային վարձք առած է:

Անգլիա այս ուղղութեան հետե-
ւի չաւոր: Մենք պատերազմէն
շահ մը ձեռք բերել չուզեցինք և
այսօր ալ շահ մը ունենալ չենք ու-
զեր: Մեր մարտը նպատակը, արե-
տեսական տաղանայներէ խառնալիլ
է: Մենք Թրանսան փրկելու համար
մեր երկտարադրութիւնը և դրամները
զոհեցինք, ասոր փոխարէն Թրանսա
մեր տնտեսական միջոցներէն զոհ
չի մար և ասոնց վերջին աստիճա-
նի խիստ ըլլաւ կը յայտնէ: Արդէն
մեր Թրանսան ամբողջ շահը, հոն
պառկող մեծած զինուորներու ձիւ
գերեզմանները ապահովելն է: Կը բա-
ւել ասլան: Անգլիայ վարչապետը պէտք
է դիմարդէ ընդհ. պատերազմի Լոյս
ձորէն և Միջագետքի նման ամբողջ
աշխարհի:

— Բարեկի մէջ յայտարարուե-
ցաւ թէ Թրանս. առևտուր, պատուի-
րակութեան Լոնտոն մեկնելը յետա-
ձգուած է: Հրատարակուած հաղոր-
դագրութիւն մը կ'ըսէ թէ Թէ անգլ.
կառավարութիւնը սկզբունքով ըն-
դունած էր բարեկամական բանակ-
ութիւններ կատարել մարտային
խնդիրներու մասին, սակայն անմի-
ջական բանակցութեան ձեռնարկ
չի ընդունել:

ՀԱՅԿ. ԿԵԱՆՔ

«ԱՐԱԿԻՐ»Ը ԳԵՐԱԿԱՏԱՐ

«Արաքիւր» արտելը իր բանե-
րը գերակատարեց: Երբորդ եւա-
մանին մէջ նախատեսուած 337,460
ուրիշ փոխարէն արտադրուած է
358 057 ուրիշի պարանք, որ կը
կազմէ բանի 105,1 առ հարիւրը:
Ջուրկանցը արտաւ 234,199 ուր.
բանի դիմաց արտադրեր է 221,181
ուրիշի պարանք, բնաւ կատարե-
լով 93,6 առ հարիւրը: Թրեթթիւն
56,200 ու. փոխարէն տուել է 64,873
ու. պարանք կամ բանի 115,4 առ
հարիւրը: Դիւրմանի 46,350 ու.
փոխարէն տուել է 58,038 ուրիշի,
բնաւ կատարելով 125 առ հարիւրը:
Նախատեսուած 10,701 ու. վերանա-
րագործուին փոխարէն կատարուել
է 13,965 ու. նորագոյն, բնաւ հա-
րիւրին 130-ը:

ԵՐԵՒԱՆԻ ՀԱՅԸ

Իրաւաստւ մարմիններու ար-
շուով Նոյ. 17-ին սկսած են նը-
ւան քաղաքին բնակչութեան առ
զուտ ցորենի հաց: Հայաստանի միւս
քաղաքներուն և շրջաններուն տը-
նելիք ցորենի հացի խմորին մէջ պի-
տի դուրս 15—20 առ հարիւր քա-
նակով «բաժնոյ» (վարսակ) կ'օգտու-
ալուրը: ասկէ առաջ 40—50 առ հա-
րիւրը կը հասնէր այս ալիւրի քա-
նակը:

Ասկէ յետոյ Երևան քաղաքի
մասնակցներուն և հիւանդներուն պի-
տի տընել առաջին տեսակի հաց:

ՆԵՐՍԱԼԻ ՄԱՍԻՆ

Պ. Դ. Շահվերտան յայտարա-
րած է թէ Ա. Կարաւանով մեկնող-
ներուն անունները պիտի յայտարա-
րին «Հօգեցեալ մասնակցներու մի-
ջոյս»: Հին և նոր Օւստաստանի շը-
րաններու օրերը և ուրիշ աշխատա-
ւորներ պէտք է սպասեն իրենց հա-
մար ըլլալիք կարգադրութեանց:

ՎԱՐՁԱՏՐՈՒՄՈՒ ՔԱՆԱՆԱ

Պաշտպան Յարը «Սպայակոս
Եւր» ժողովրդական պատուաւոր
սուրբած է

Եզրկաւ . Թուղթ Ոսկի	420
Անգլիական »	408
Գաղականներն »	420
Թուրքական »	61
Ամերիկեան Տօլար	127
Իսաւական Լիւր (100)	660.—
Թանական Տրաւմի (100)	160.—
Գանձ Օթթոման	130.—
Անգլիական Ոսկի Հնչ .	603.—
Օսմանեան »	548.—
Տրամաւական »	478.—
Էնիս Արեւմտ	30
